

SXEDIO.FK8

22.5.1949: Ο ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΔΕΡΒΗΣ ΚΕΡΔΙΖΕΙ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΕ ΕΝΑ ΟΡΓΙΟ ΔΟΛΟΦΟΝΙΩΝ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΛΛΗΨΕΩΝ. ΔΥΟ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΧΑΣΑΝ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥΣ, **20** ΤΡΑΥΜΑΤΙΣΤΗΚΑΝ ΚΑΙ **134** ΣΥΝΕΛΗΦΘΗΣΑΝ

Η επόμενη-τρίτη- αναμέτρηση στο πλαίσιο των δημοτικών εκλογών του **1949** έγινε στις έξη πόλεις Λευκωσία, Κερύνεια, Πάφος, Λεμεσός, Βαρώσι και Λάρνακα με επίκεντρο όμως την πρωτεύουσα Λευκωσία όπου συγκρούονταν ο Θεμιστοκλής Δέρβης της δεξιάς και ο Ανδρέας Ζιαρτίδης της αριστερής Εργατικής Ομοσπονδίας ΠΕΟ που ανήκε στο ΑΚΕΛ.

Νικητής τελικά αναδείχθηκε ο Θεμιστοκλής Δέρβης μέσα σε ένα όργιο δολοφονιών, αιματηρών συγκρούσεων, τραυματισμών και συλλήψεων.

Το κακό άρχισε να φαίνεται από το βράδυ του Σαββάτου **21** Μαΐου όταν οι δύο παρατάξεις μετέφεραν στη Λευκωσία "κουβαλητούς" οπαδούς τους από τα διάφορα χωριά για να φυλάγουν τα εκλογικά κέντρα και για να βοηθούν και κατευθύνουν τους οπαδούς τους.

Καθ' όλη τη διάρκεια της νύκτας του Σαββάτου και οι δυο παρατάξεις βρίσκονταν σε επιφυλακή και αυτοκίνητα και των δυο παρατάξεων με "φρουρούς" περιήρχοντο την πόλη.

Η Κυριακή βρήκε τις δυο παρατάξεις σε συναγερμό. Εγγραφε η εφημερίδα "Ελεύθερος Τύπος" δίνοντας μια εικόνα της κατάστασης στη Λευκωσία κυρίως:

" Η Αστυνομία εις όλας τας πόλεις και ιδίως εν Λευκωσία διεξήγαγε σκληρούς αγώνας προς τήρησιν της τάξεως και αποτροπήν σοβαρωτέρων συγκρούσεων. Οι αστυνομικοί ηγωνίσθησαν πολλάκις μέχρις αυτοθυσίας διά να σωκρατήσουν τα φανατισμένα και εξηρεθισμένα εις το έπακρον πλήθη εξ αμφοτέρων των παρατάξεων.

Το πρωί της Κυριακής εύρε τας δύο παρατάξεις

εις συναγερμόν. Ενώ οι ψηφοφόροι μετέβαιναν εις τα ισχυρώς φρουρούμενα υπό αστυνομικών εκλογικά τμήματα μεγάλοι αριθμοί οπαδών αμφοτέρων των παρατάξεων συνεκεντρούντο εις τους δρόμους και προέβαινον εις προκλήσεις. Η Λευκωσία ουδέποτε έζησεν εις τοιαύτην ατμόσφαιραν εντάσεως και εξερεθισμού".

(Μεταγλώττιση)

"Η Αστυνομία σε όλες τις πόλεις και ιδιαίτερα στη Λευκωσία διεξήγαγε σκληρούς αγώνες για τήρηση της τάξης και αποτροπή σοβαρότερων συγκρούσεων. Οι αστυνομικοί αγωνίστησαν πολλές φορές μέχρι αυτοθυσίας για να συγκρατήσουν τα φανατισμένα και εξερεθισμένα στο έπακρο πλήθη από τις δυο παρατάξεις.

Το πρωί της Κυριακής βρήκε τις δύο παρατάξεις σε συναγερμό. Ενώ οι ψηφοφόροι μετέβαιναν στα εκλογικά κέντρα που φρουρούνταν ισχυρά από αστυνομικούς, μεγάλοι αριθμοί οπαδών και των δυο παρατάξεων συγκεντρώνονταν στους δρόμους και προέβαιναν σε προκλήσεις. Η Λευκωσία ουδέποτε έζησε σε τέτοια ατμόσφαιρα έντασης και εξερεθισμού".

Παρόμοια εικόνα έδωσε και ο " Δημοκράτης" του ΑΚΕΛ:

"Οι δημοτικές εκλογές της περασμένης Κυριακής στις έξη Κυπριακές πόλεις έγιναν μέσα σε μια ατμόσφαιρα ηλεκτρισμένη και αλλεπάλληλα επεισόδια και συγκρούσεις αναγγέλλονταν κάθε λίγο από παντού. Όπως μας πληροφόρησε αξιωματικός της αστυνομίας η έξαψη των δύο αντιπάλων παρατάξεων ήταν ιδιαίτερα έντονη στη Λευκωσία. Κάθε 3 λεπτά της ώρας γίνονταν επείγουσες τηλεφωνικές κλήσεις στους διάφορους αστυνομικούς σταθμούς της πρωτεύουσας, που ανάγγειλαν ομηρικές μάχες μεταξύ μελών και οπαδών των δύο αντιπάλων συνδυασμών. Η αστυνομία με εξαιρετική δυσκολία κατόρθωνε να κρατεί στα χέρια της την κατάσταση για την πρόληψη σοβαρότερων γεγονότων. Πάνω από εκατό διάφορα επεισόδια και

συγκρούσεις έγιναν μόνο στη Λευκωσία από τη νύκτα του Σαββάτου, παραμονής των εκλογών, ίσαμε την ώρα της συμπλήρωσης της ψηφοφορίας. Εκατοντάδες πρόσωπα πιάστηκαν από την αστυνομία και μεταφέρθηκαν υπό κράτηση στους αστυνομικούς σταθμούς Λευκωσίας και τις κεντρικές φυλακές. Δεκάδες τραυματίες μεταφέρθηκαν για περίθαλψη στο νοσοκομείο από τους οποίους πολλοί είναι τραυματισμένοι αρκετά σοβαρά".

Την ίδια εικόνα έδωσε και η εφημερίδα της Δεξιάς "Εθνος":

"Αχαρακτήριστος υπήρξε η διαγωγή των κομμουνιστών κατά τας εκλογάς. Ούτοι, προαισθανόμενοι την ήτταν των, επεζήτησαν να αντιδράσουν πάση δυνάμει διά συνεχών τραμπουκισμών, διότι ενόμιζαν, ότι διά του τρόπου τούτου θα ηνάγκαζον πολλούς φιλησύχους πολίτας, ανήκοντας εις την εθνικόφρονα παράταξιν, όπως απόσχουν των εκλογών.

Προς τον σκοπόν τούτον, εκατοντάδες κουβαλητών, κυρίως νεαρών προσώπων, μετεφέρθησαν εις Λευκωσίαν από του παρελθόντος Σαββάτου. Τα επεισόδια ήρχισαν από της νυκτός της ημέρας εκείνης, ότε πλήθη κομμουνιστών είχον εισέλθη εντός του κήπου της Αρχιεπισκοπής και εξετόξευαν ύβρεις κατά των αρχηγών της Εκκλησίας και γενικώς της εθνικόφρονος παρατάξεως. Κατά τον χρόνον εκείνον διήρχετο διά της οδού Πατριάρχου Γρηγορίου αυτοκίνητον της ΚΕΜ, το οποίον οι κομμουνισταί ήρχισαν να λιθοβολούν.

Επεμβάντες αστυνομικοί διέλυσαν το πλήθος και ούτοι ακολούθως εκάλεσαν εκεί, παρά το οίκημα των παλαιών συντεχνιών, ισχυράν αστυνομικήν δύναμιν προς τήρησιν της τάξεως. Ετερα επεισόδια συνέβησαν παρά το σιδηρουργείον του κ. Κουμίδου, εις την πλατείαν Παλαιού Δημαρχείου, έξωθι του Πτωχοκομείου, εις την οδόν μεταξύ σταδίου και των Κυβερνητικών γραφείων και εις τας οδούς Ερμού,

Αρεως, Αριάδνης και αλλαχού. Λόγω του ότι τα επεισόδια αυτά προεκάλεσαν μεγάλην έξαψιν πνευμάτων, η αστυνομία ηναγκάσθη να απαγορεύση την κίνησιν τροχοφόρων οχημάτων από της 1ης πρωινής ώρας της Κυριακής.

Η κατάστασις αύτη επεδεινώθη από της πρωΐας της Κυριακής. Πολλά μεγάλα αυτοκίνητα των κομμουνιστών, πλήρη νεαρών "τραμπούκων" και ωπλισμένων διά ροπάλων, λίθων και φιαλών περιήρχοντο την πόλιν, εστάθμευσον αιφνιδίως πότε εις το εν και πότε εις τό άλλο μέρος και διενήργουν επιθέσεις κατά παντός εθνικόφρονος πολίτου.

Ετερα μεγάλα αυτοκίνητα, πλήρη ωσαύτως κουβαλητών κομμουνιστών, περιήρχοντο συνεχώς την πόλιν, κραυγάζοντες ως φρενοβλαβείς διάφορα συνθήματα και προκαλούντες δι' αισχρών ύβρεων και χειρονομιών τους εθνικόφρονας όπου εύρισκαν αυτούς".

(Μεταγλώττιση)

"Αχαρακτήριστη υπήρξε η διαγωγή των κομμουνιστών κατά τις εκλογές. Αυτοί, προαισθανόμενοι την ήττα τους, επεζήτησαν να αντιδράσουν με όλη τη δύναμη τους με συνεχείς τραμπουκισμοί, διότι νόμιζαν, ότι με τον τρόπο αυτό θα ανάγκαζαν πολλούς φιλήσυχους πολίτες, που ανήκουν στην εθνικόφρονα παράταξη, όπως απόσχουν από τις εκλογές.

Προς τον σκοπό αυτό εκατοντάδες κουβαλητοί, κυρίως νεαρά πρόσωπα, μεταφέρθηκαν στη Λευκωσία από το παρελθόν Σάββατο. Τα επεισόδια άρχισαν από τη νύκτα της ημέρας εκείνης, οπότε πλήθη κομμουνιστών είχον εισέλθει μέσα στον κήπο της Αρχιεπισκοπής και εκτόξευαν ύβρεις εναντίον των αρχηγών της Εκκλησίας και γενικά της εθνικόφρονης παράταξης. Κατά το χρόνο εκείνο διερχόταν από την οδό Πατριάρχου Γρηγορίου αυτοκίνητο της ΚΕΜ, το οποίο

οι κομμουνιστές άρχισαν να λιθοβολούν.

Αστυνομικοί, αφού επενεβησαν διέλυσαν το πλήθος και αυτοί στη συνέχεια κάλεσαν εκεί, παρά το οίκημα των παλαιών συντεχνιών, ισχυρή αστυνομική δύναμη προς τήρηση της τάξης. Άλλα επεισόδια συνέβησαν κοντά στο σιδηρουργείο του κ. Κουμίδα, στην πλατεία Παλαιού Δημαρχείου, έξω από το Πτωχοκομείο, στην οδό μεταξύ του σταδίου και των Κυβερνητικών γραφείων και στις οδούς Ερμού, Αρη, Αριάδνης και αλλού. Λόγω του ότι τα επεισόδια αυτά προκάλεσαν μεγάλη έξαψη πνευμάτων, η αστυνομία αναγκάστηκε να απαγορεύσει την κίνηση τροχοφόρων οχημάτων από την 1η πρωινή ώρα της Κυριακής.

Η κατάσταση αυτή επιδεινώθηκε από το πρωί της Κυριακής. Πολλά μεγάλα αυτοκίνητα των κομμουνιστών, γεμάτα από νεαρούς "τραμπούκους" και οπλισμένους με ρόπαλα, λίθους και φιάλες περιήρχοντο την πόλη, στάθμευαν ξαφνικά πότε στο ένα και πότε στο άλλο μέρος και διενεργούσας επιθέσεις εναντίον κάθε εθνικόφρονα πολίτη.

Άλλα μεγάλα αυτοκίνητα, γεμάτα επίσης από κουβαλητούς κομμουνιστές, περιήρχοντο συνεχώς στην πόλη, κραυγάζοντας ως φρενοβλαβείς διάφορα συνθήματα και προκαλώντας με αισχρές ύβρεις και χειρονομίες τους εθνικόφρονες όπου τους εύρισκαν".

Η ηλεκτρισμένη ατμόσφαιρα και οι συγκρούσεις είχαν ως συνέπεια το θάνατο δύο προσώπων ενός αριστερού και ενός δεξιού.

Λίγο μετά που άνοιξαν οι κάλπες το πρωί δεξιοί "φρουροί" συγκρούστηκαν με αριστερούς ομοίους τους στην οδό Μεγάλου Αλεξάνδρου στη Λευκωσία. Από τα λόγια ήλθαν στα χέρια και τραβήκθηκαν μαχαίρια. Ένας αριστερός, ο Γιάννης Γεωργίου δέχθηκε μια μαχαιριά στο στήθος και μεταφέρθηκε αιμόφυρτος στο Νοσοκομείο όπου διαπιστώθηκε ο θάνατος του.

Ο φίλος του Χρίστος Γιαννή Κουππαρής από τη Μόρφου που ήταν μαζί του την ώρα της σύγκρουσης

κατέθεσε αργότερα στη θανατική ανάκριση:

"Ήταν πρωί της μέρας των εκλογών. Είμαστε τρεις και περπατούσαμε παρά την οδό Μεγάλου Αλεξάνδρου. Το θύμα, εγώ και ο Νικολής Ασπρος. Απέναντι μας εμφανίστηκαν ξαφνικά δυο άγνωστοι μας από τη Μόρφου και **4-5** άλλοι άγνωστοι μου. Οι δυο που μας ήξεραν, είπαν τότε στους άλλους: Αυτοί είναι αριστεροί, δώστε τους. Τότε είδα ένα από αυτούς να κρατεί τοππούζι κι' ένα άλλο να κρατεί μαχαίρι. Κι οι δυο ήταν άγνωστοί μου. Εγώ κι ο Ασπρος τρέξαμε να φύγουμε. Εκείνος που κρατούσε το μαχαίρι καταδίωξε τότε τον Ασπρο, ενώ άλλοι άρχισαν να κτυπούν το Γιάννη Γεωργίου, που δεν έφυγε. Σε λίγο είδα το Γιάννη νάρχεται προς το μέρος που στεκόμουν και να μου λέει: Εμασιερώσαν με ρε Χρίστο".

Στις **9.30** το πρωί, ένας άλλος έχανε τη ζωή του. Αυτοκίνητο που περνούσε έξω από το σωματείο "Ορφέας", της Αριστεράς, λιθοβολήθηκε. Ο οδηγός του αυτοκινήτου στην προσπάθειά του να απομακρυνθεί παρέσυρε τον Νικόλα Π. Μαλαήν, της Δεξιάς, από τον Αγρό, που τον τραυμάτισε σοβαρά. Ο νέος υπέκυψε στο μοιραίο αργότερα.

Τα αιματηρά επεισόδια δεν ήταν τα μόνα. Σε όλη τη Λευκωσία γίνονταν κάθε λίγο και νέες συγκρούσεις. Στο γυναικοπάζαρο, στη Φανερωμένη, τον Ολυμπιακό οι συγκρούσεις γενικεύονταν και η αστυνομία προέβαινε συνεχώς σε συλλήψεις, ενώ στο Νοσοκομείο οι γιατροί δεν προλάβαιναν να περιθάλπουν τους τραυματίες.

Ένα από τα σοβαρότερα επεισόδια έγινε στο γυναικοπάζαρο, παρά την Εκκλησία της Φανερωμένης.

Όπως έγραφε ο "Ελεύθερος Τύπος":

"Η σύρραξις επεξετάθη εις τους πέριξ δρόμους και ολόκληρος η περιοχή ωμοιάζε με πεδίο μάχης. Αι ιαχαί των συμπλεκομένων ηκούντο εις μεγάλην απόστασιν. Μερικαί γυναίκες, αι οποίαι ευρέθησαν τυχαίως εις το μέσον της συμπλοκής ελιποθύμησαν, άλλα δε ήρχισαν να εκβάλλουν υστερικής κραυγής και

να αυξάνουν την σύγχυσιν".

(Μεταγλώττιση)

"Η σύρραξη επεκτάθηκε στους γύρω δρόμους και ολόκληρη η περιοχή έμοιαζε με πεδίο μάχης. Οι ιαχές των συμπλεκομένων ακούονταν σε μεγάλη απόστασιν. Μερικές γυναίκες, οι οποίες βρέθηκαν τυχαία στο μέσο της συμπλοκής λιποθύμησαν, άλλες δε άρχισαν να εκβάλλουν υστερικές κραυγές και να αυξάνουν τη σύγχυση".

Από τη σύγκρουση τραυματίστηκαν και τρεις αστυνομικοί ενώ προκλήθηκαν ζημιές στους υαλοπίνακες των παραθύρων της Εκκλησίας.

Τα επεισόδια προκάλεσαν αριστεροί που είχαν επιτεθεί εναντίον του εκλογικού κέντρου με φιάλες και ρόπαλα.

Εννιά από τους επιτεθέντες συνελήφθησαν και οδηγήθηκαν στο Δικαστήριο όπου τους επιβλήθηκαν ποινές φυλάκισης. Εκδίδοντας την απόφαση ο Πρόεδρος του Εεπαρχιακού Δικαστηρίου Λευωκσίας-Κερύνειας Ζεκκιά στις 2 Σεπτεμβρίου 1949 ανέλυσε τα γεγονότα και είπε:

"Κατά τις 5,30 μ.μ. δύο ομάδες όχλου θεάθηκαν να πλησιάζουν προς τον ι. ναό Φανερωμένης όπου βρισκόταν το το εκλογικό κέντρο. Από την μαρτυρία που παρουσιάστηκε καταφαίνεται ότι οι ομάδες αυτές δεν κινούνταν ειρηνικά, αλλά μάλλον κατά τρόπο που έτεινε να προκαλέσει φόβο και τρόμο. Αυτό ανάγκασε γύρω στα 25 πρόσωπα της αντίπαλης παράταξης των εθνικοφρόνων να καταφύγουν και να κλεισθούν στο οίκημα ΟΧΕΝ. Οι επιδρομείς με επικεφαλής τον πρώτο κατηγορούμενο άρχισαν να ρίχνουν πέτρες και φιάλες γαζόζων κατά των παραθύρων του οικήματος. Η αστυνομία επενέβη αλλά οι οχλαγωγούντες όχι μόνο δεν διαλύθηκαν, αλλά άρχισαν αντίθετα να ρίχνουν φιάλες και και πέτρες εναντίον των αστυνομικών.

Υπάρχει μαρτυρία ότι οι αστυνομικοί

καταδιώχθηκαν και λιθοβολήθηκαν μέχρι το γυναικοπάζαρο της Φανερωμένης.

Σε μια μεγάλη συγκέντρωση είναι δύσκολο να βρει κανείς κατά πόσο έγινεν ή όχι οχλαγωγία και ποιοι είναι οι υπεύθυνοι. Στην παρούσα όμως περίπτωση δεν υπάρχει καμιά δυσκολία. Η οχλαγωγία έγινε σε μικρό χώρο και κράτησε για **15** τουλάχιστον λεπτά. Δεν μπορεί φυσικά να μπει μέσα στο μυαλό εκείνων που έλαβαν μέρος στην οχλαγωγία. Από τις πράξεις τους, όμως, τις κινήσεις τους και την όλη συμπεριφορά τους καταφαίνεται ότι αυτοί είχαν κατά νουν ένα κοινό σκοπό. Καταδίωξαν και λιθοβόλησαν τους αντιπάλους τους, το ίδιο δε έκαναν και κατά των αστυνομικών. Δεν συγκεντρώθηκαν λοιπόν εκεί και ως έτυχε αλλά για να σκορπίσουν φόβο και τρόμο".

Επιβάλλοντας ποινές ο Δικαστής Ζεκκιά είπε:

"Δεν νομίζω ότι πρέπει να πω πολλά. Τονίζω μόνο ότι θεωρώ ως πολύ επιβαλλόμενο το ότι πρέπει να επικρατεί σε αυτό τον τόπο ειρήνη και τάξη. Η μέθοδος της τρομοκρατίας δεν μπορεί να γίνει ανεκτή. Είναι βάρβαρη και κάθετα αντίθετη προς κάθε έννοια δικαιοσύνης και πολιτισμού".

Συνολικά η Αστυνομία συνέλαβε **134** πρόσωπα, ενώ άλλα **20** μεταφέρθηκαν στο Νοσοκομείο, από τα οποία τα δύο σοβαρά.

Τα αποτελέσματα των εκλογών στη Λευκωσία έχουν ως εξής:

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΚΛΟΓΩΝ ΣΤΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Εγγεγραμμένοι **6.493**

Ψήφισαν **6.054**

Ελαβαν:

ΔΕΞΙΑ:

1. Θ. Δέρβης **3.815**

2. Γ. Πούλιας **3.765**

3. Α. Αραούζος **3.807**

4. Πολ. Γρηγοριάδης **3.828**

5. Χρ. Παπαέλληνας **3.697**
6. Μ. Κακουλλής **3.678**
8. Ε. Ζεμενίδης **3.669**

ΑΡΙΣΤΕΡΑ

1. Α. Ζιαρτίδης **2.516**
2. Λ. Τσιμίλλης **2.493**
3. Γ. Μανούρης **2,504**
4. Στ. Ιακωβίδης **2.487**
5. Κ. Μουσκή **2.489**
6. Χαρ. Γιαπανάς **2,468**
7. Χρ. Σαββίδης **2,483**
8. Α. Φάντης **2.491**

ΤΟΥΡΚΟΙ

Τα αποτελέσμαστα των εκλογών για την ανάδειξη των τούρκων δημοτικών συμβούλων έχουν ως εξής:

Εγγεγραμμένοι ψηφοφόροι **2.659**

Ψήφισαν **1.765**

Εξελέγησαν οι εξής τέσσερις:

1. Δρ Φαζίλ Κουτσιούκ **1.522**
2. Χαϊρεττίν Αβκιράν **1.448**
3. Σιρέτ Μπαχτσελή **1.419**
4. Μουσταφά Τσορονίκ **1.177**
5. Οσμάν Βεχπή **495** (Επιλαχών)